

POSTANOWIENIE

17 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko

na posiedzeniu niejawnym 17 maja 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z powództwa Bank spółki akcyjnej w W.
przeciwko R. D. i M. D.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z 11 stycznia 2022 r., I ACa 484/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od G. S.A. w W. na rzecz M. D. i R. D. kwotę 2700
(dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 stycznia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił apelację powoda Bank spółki akcyjnej w W., wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z 9 marca 2020 r.

Skargę kasacyjną od tego wyroku złożył powód. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnił potrzebą wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), tj.:

1. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zakresie, w jakim pozwala on na rekonstrukcję woli stron umowy w sytuacji usunięcia z umowy indeksowanej do waluty obcej klauzul

odesłania do bankowych tabel kursowych w sposób, który będzie respektował wolę obu stron umowy co do istotnych postanowień umowy kredytu oraz uwzględniał charakter, ogólną systematykę i całokształt postanowień umowy z uwzględnieniem interesu konsumenta i dobrych obyczajów, a także przepisy prawa wspólnotowego, czyli rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1011 z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych i zmieniające dyrektywy 2008/48/WE i 2014/17/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 596/2014, przez sięgnięcie do przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym tj. art. 41 ustawy Prawo wekslowe lub art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu nadanym nowelizacją z dnia 23 października 2008 r.;

2. art. 69 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c., w zakresie w jakim stanowi podstawę uznania, że postanowienia umowy kredytu, dotyczące indeksacji kwoty umowy kredytu do waluty obcej, stanowią świadczenie główne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Instytucja tzw. przedsądu służy selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu, w ramach którego, Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania (zob. postanowienie SN z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18).

Powołanie się na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2

k.p.c.) wymaga wykazania, że co do konkretnego przepisu prawnego brak jest jednolitej lub utrwalonej judykatury, zwłaszcza judykatury SN albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna. Ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez SN skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez SN ze względu na potrzeby praktyki sądowej (zob. postanowienie SN z 19 października 2012 r., III SK 15/12).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów. Zagadnienie czy klauzule przeliczenia walutowego w umowie kredytu wyrażonego w walucie obcej określają „świadczenia główne” stron tej umowy w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c. zostało w aktualnym orzecznictwie rozstrzygnięte (zob. wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21, i z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22). Dominuje pogląd, że zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej klauzule, a zatem także klauzule zamieszczone we wzorcach umownych kształtujące mechanizm indeksacji, określają główne świadczenie kredytobiorcy. Również w orzecznictwie TSUE podkreśla się, że za postanowienia umowne mieszczące się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (zob. wyroki TSUE: z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Kásler i Káslerné Rábai, pkt 49-50; z 26 lutego 2015 r., C-143/13, Matei, pkt 54; z 23 kwietnia 2015 r., C-96/14, Van Hove, pkt 33; z 20 września 2017 r., C-186/16, Andriuc i in., pkt 35). Za takie uznawane są m.in. postanowienia znoszące mechanizm indeksacji oraz różnic kursów walutowych, pośrednio prowadzące do zaniknięcia ryzyka kursowego, bezpośrednio związanego z indeksacją kredytu do waluty (zob. wyroki TSUE: z 20 września 2017 r., C-186/16, Andriuc i in., pkt 37; z 20 września 2018 r., C-51/17, OTP Bank i OTP Faktoring, pkt 68; z 14 marca 2019 r., C-118/17, Dunai, pkt 48; z 3 października 2019 r., C-260/18, Dziubak, pkt 44). Nie występuje

zatem na tej płaszczyźnie potrzeba dokonania ponownej wykładni art. 69 Prawa bankowego.

W orzecznictwie przyjmuje się, że konsekwencją stwierdzenia istnienia w umowie niedozwolonego postanowienia (art. 385¹ § 1 i 2 k.c.), jest działająca *ex lege* sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia i związania stron umową w pozostałym zakresie (zob. m.in uchwałę Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07 oraz uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, a także wyroki SN: z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, i z 24 października 2018 r., II CSK 632/17). Stwierdzenie, że postanowienia określające zasady przeliczania kwoty kredytu na złotówki oraz uiszczanych spłat na walutę obcą są abuzywne, oznacza, że postanowienia te nie wiążą kredytobiorców (art. 385¹ § 2 k.c.). W związku z tym stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć z reguły skutek w postaci przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku tego warunku (zob. wyrok SN z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21).

Zwrócić należy także uwagę, że w wyroku z 29 kwietnia 2021 r. (C-19/20, Bank BPH S.A.), TSUE przyjął, że wykładni art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że z jednej strony nie stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, w wypadku, gdy odstraszający cel tej dyrektywy jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe regulujące korzystanie z niego, o ile element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, które może być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru. Z drugiej strony przepisy te stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty. Wyeliminowanie z łączącej strony umowy abuzywnych postanowień umownych rodzi zatem konieczność dokonania oceny czy umowa w pozostałym zakresie jest możliwa do utrzymania. Jak wskazał natomiast Sąd Najwyższy, wyeliminowanie abuzywnych klauzul przeliczeniowych nie prowadzi do utrzymania w mocy kredytu indeksowanego kursem CHF jako kredytu złotowego oprocentowanego według

stawki LIBOR (zob. wyrok SN z dnia 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22); to samo dotyczy kredytu denominowanego kursem CHF (zob. wyrok SN z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22). Stwierdzenie nieważności umowy mieści się w zakresie sankcji, jaką dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych. Zaakcentować należy, że zagwarantowana konsumentom przez przepisy tej dyrektywy ochrona ukierunkowana jest m.in. na osiągnięcie skutku prewencyjnego, o czym mowa w jej art. 7, tj. zniechęcenia przedsiębiorców do wykorzystywania w zawieranych umowach nieuczciwych postanowień umownych. Z uzasadnienia zaskarżonego skargą kasacyjną wyroku wynika, że Sąd *meriti* kwestię tę rozważył.

W wyroku z 3 października 2019 r., C-260/18, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazał, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoi na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę. W takim wypadku art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie pozwala zastąpić kursu sprzedaży z tabeli żadnym innym kursem notowania CHF do złotego, w tym średnim kursem ogłaszanym przez NBP, a co więcej w orzecznictwie SN przyjmuje się, że brak jest takich przepisów dyspozytywnych (zob. wyroki SN: z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22, i z 19 maja 2022 r., II CSKP 797/22). W szczególności, że oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała 7 sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Oznacza to, że zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do daty zawarcia umowy zawierającej klauzulę abuzywną pozostają bez znaczenia dla takiego charakteru tych postanowień umownych (wyjątek stanowi wola konsumenta).

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie znajdując również

okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800).